

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДОГО ВИКЛАДАЧА.

*Більше приносить користі розгляд одного і того ж предмета з десяти різних сторін, ніж навчання десяти різних предметів з одного боку. Не в кількості знань полягає освіта, але в повному розумінні і майстерному застосуванні всього того, що знаєш.
(А. Дистерверг)*

Сьогодні Українській освіті потрібна нова генерація викладачів - відповідальних, творчих, з високим рівнем розвитку педагогічної майстерності, професійної компетентності.

Професійне становлення особистості молодого викладача у Маслівському аграрному коледжі ім. П.Х. Гаркавого Білоцерківського НАУ- це процес його входження у професійну діяльність, у ході якого відбувається розуміння ролі викладача, формується його професійна позиція й визначаються шляхи самореалізації у подальшій педагогічній діяльності. В коледжі працює 14 молодих викладачів-початківців. Всі члени дружнього колективу допомагають, передають досвід, підтримують викладачів-початківців.

В складі циклової комісії економічних дисциплін коледжу налічується п'ять молодих викладачів. Кожний молодий викладач має свого наставника, який передає йому свою професійну майстерність, та допомагає пристосуватися до освітнього середовища коледжу, оволодіти вимогами що ставляться до професійної діяльності, набуті професійної майстерності та професійної компетентності.

Професійна адаптація викладача-початківця, що триває протягом перших трьох років його професійної діяльності, - це процес досягнення оптимальної відповідності професійно-педагогічної підготовленості викладача, його особистісного професійного потенціалу вимогам, що ставляться до його педагогічної діяльності в умовах роботи навчального закладу.

Ключовими компонентами професійної компетентності молодого викладача є:

- **мотиваційний компонент** - виражається в інтересі до педагогічної діяльності, бажанні працювати, свободі творчості, потребі у самоосвіті, саморозвитку;

- **змістовий компонент** - охоплює володіння науковими професійно-педагогічними знаннями, здатністю реалізувати зміст освіти, загальну ерудованість;

- **продуктивний компонент** - передбачає вміння практично вирішувати педагогічні завдання, фаховий досвід, володіння інноваційними педагогічними технологіями та педагогічним менеджментом;

- **виховний компонент** - зумовлює формування виховного середовища на принципах довіри, взаємної допомоги і взаємної підтримки;

- **партнерський компонент** - передбачає вміння здійснювати: роль провідника до знань в індивідуально-освітньому розвитку студента; діалог і багатосторонню взаємодію та співпрацю із студентами і батьками на принципах розподіленого лідерства та соціального партнерства;

- **психологічний компонент** - охоплює здатність використовувати психологічні засоби навчання у формуванні оптимального розвитку студентської молоді, організації партнерської взаємодії в освітній діяльності;

- **інформаційний компонент** - це вміння наскрізного застосовування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі, опрацювання різних видів інформації, великих масивів даних тощо;

- **особистісний компонент** - представлений такими особистісними та професійно важливими якостями, як любов до дітей, доброта, альтруїзм, урівноваженість, витонченість, толерантність, рефлексія, людяність тощо;

- **моральний компонент** - означає готовність, спроможність і потребу жити за традиційними моральними нормами.

Названі компоненти тісно взаємопов'язані між собою, взаємозалежні, їх набуття є важливою умовою професійного становлення молодого викладача в колективі коледжу.

Основним завданням етапу професійної адаптації молодого викладача є опанування основ майстерності для усвідомленого і продуктивного початку професійної діяльності.

Особливості професійної діяльності молодого педагога

Діяльність досвідченого викладача	Діяльність викладача-початківця
Вбачає педагогічні завдання у цілісному педагогічному процесі й обирає рішення з орієнтацією на надзавдання	Сприймає кожне завдання окремо, не пов'язуючи з іншими
Вирішує переважно стратегічні завдання	Вирішує переважно ситуативні завдання
Уміє викликати певні психічні стани (наприклад самоопанування)	Відчуває страх, пригніченість
Уміє передавати ініціативу студентам, створювати умови для їхньої активної діяльності	У вирішенні завдань прагне виступати головною дійовою особою; переважає прямий вплив
Працює з усім колективом, однак не випускає з уваги жодного студента	Звертає увагу насамперед на тих студентів, які «випадають» із поля зору
Усуває причини	Спрямовує зусилля на саме явище, а не на причини
Дошукуючись причини, аналізує власну діяльність	Шукаючи причину, звинувачує інших, посилається на обставини

На відміну від досвідченого педагога, у молодого фахівця існують труднощі щодо реалізації прийомів самоаналізу, самоконтролю власної діяльності, поведінки, психічних станів.

Педагогічна компетентність викладача – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності.

Психолого-педагогічні і спеціальні знання є необхідною, але недостатньою умовою професійної компетентності. Практичне розв'язання педагогічних завдань забезпечують уміння і навички, передумовою яких є теоретично-практичні і методичні знання, які одержують молоді викладачі коледжу на засіданнях «Школи викладача-початківця», «Школи педагогічної майстерності», при взаємо відвідуванні занять у досвідчених викладачів, при формуванні власного методичного комплексу навчальної дисципліни і т. д.

Одним із головних завдань наставника є навчити молодого викладача умінню педагогічного спілкування, тобто умінню розподіляти увагу і підтримувати її стійкість; обирати відповідно до групи й окремих студентів найдоцільніші способи поведінки і звертань; аналізувати вчинки, визначати мотиви, якими вони керуються, їхню поведінку в різних ситуаціях; створювати досвід емоційних переживань студентів, забезпечувати атмосферу благополуччя у групі; керувати ініціативою у спілкуванні, використовуючи для цього багатий арсенал засобів.

Сучасному викладачеві необхідні гнучкість і нестандартність мислення, вміння адаптуватися до швидких змін умов життя. Основними якостями сучасного викладача є: бажання вдосконалюватись, відповідальність, винахідливість, вимогливість, гуманізм, доброзичливість, дисциплінованість, доброта, емоційна культура, креативність, людяність, наполегливість, об'єктивність, оптимізм, порядність, повага, працелюбність, патріотизм, самовладання, справедливість, стриманість, самокритичність, самостійність, терпеливість, чесність.

Основними шляхами підвищення професійної компетентності молодих педагогів коледжу є наступні:

1.Формування методичного середовища або професійна взаємодія з колегами, тобто участь у колективних та групових інноваційних формах методичної роботи, у проведенні відкритих виховних та навчальних заходів під час декади циклової комісії;

2.Формування гнучкої системи безперервної освіти педагога:

- інноваційний підхід педагога.

- самоосвітня діяльність та саморозвиток.

-складання плану самовдосконалення професійної компетентності: вивчення передового досвіду колег, проведення відкритих занять, самоаналіз занять, обговорення відвіданих занять, участь у конкурсах тощо;

- цілеспрямована систематична робота над методичною темою;

- збір та укладання творчого портфоліо викладача - колекція власної бази кращих занять, цікавих прийомів, знахідок на занятті, власних засобів наочності, дидактичних матеріалів, продуктивних педагогічних технологій, що відображають

зусилля викладача, успіхи або досягнення з тієї чи іншої проблеми, індивідуальної творчої теми. У портфоліо включаються зразки робіт у письмовому чи друкованому вигляді, відеоматеріали, щоденник рефлексії, зразки студентських робіт, фотографії компонентів навчального процесу;

- **самовиховання**, удосконалення методів, прийомів і форм навчально-виховної взаємодії зі студентами; вироблення індивідуально-творчого стилю роботи;

- **рефлексія** власної діяльності (через об'єктивну оцінку прийти до самореалізації); **ведення щоденника рефлексії**, в якому викладач, залишаючись сам-на-сам, обмірковує власний досвід, види діяльності, визначає нові шляхи втілення творчих планів, прогнозує стратегії для покращення діяльності, визначає успіхи й невдачі, визначає комунікативну стратегію заняття тощо;

- самокорекція; виконання завдань у міжтестастійний період.

3. Створення інформаційно-освітнього простору з рівноправним доступом всіх педагогів до інформаційно-освітніх ресурсів: бібліотека; інтернет; медіа- та відеотека педагогічного досвіду, реєстр програмних педагогічних засобів навчання.

4. Готовність до інноваційної діяльності, пріоритет освітніх технологій:

- впровадження освітніх продуктивних технологій навчання і виховання, які допоможуть студентам успішно виконувати навчальні завдання;

- переведення навчального процесу на технологічний рівень, тобто попереднього проектування процесу навчання з урахуванням дидактичних цілей і заданого рівня засвоєння;

- забезпечення методичного супроводу навчально-виховного процесу;

- використання міжпредметних зв'язків і міжпредметної інтеграції, тобто інтегративного підходу;

- поповнення власного арсеналу інноваційними формами занять: заняття-тренінг, заняття-дослідження, заняття-пошук, заняття-мандрівка, заняття-практикум, заняття-діалог, активізована лекція та ін.;

- організація творчого педагогічного процесу, бо підвищення фахової підготовки можливе тільки у творчості.

Творча робота викладача можлива як результат самостійного цілеспрямованого навчання з обов'язковим врахуванням можливостей, здобутків та інтересів молодого викладача.

*Учитель – автор, але його слухачі і глядачі не аплодують йому.
Він – скульптор, але його праці ніхто не бачить.
Він – лікар, але його пацієнти рідко дякують йому
за лікування і не завжди хочуть лікуватися.
Де ж йому взяти сили для щоденного натхнення?
Лише в самому собі, лише в усвідомленні величі своєї праці.*

(С. Соловейчик)

Список використаних джерел:

- 1.Олена Тринус. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Київ. «Професійне становлення молодого вчителя в Україні: виклики сучасності, потреби майбутнього» 2017.
- 2.Методичний посібник: Нестерова Л.В., Лузан П.Г., Манько В.М., Герлянд Т.М., Петрова М.Я., Романенко Л.В., Слатвінська О.А., Шевчук Л.І., Шимановський М.М. / Наукова редакція Нестерової Л.В., Герлянд Т.М. – К: ІПТО НАПН України, 2012. – 264 с.
- 3.Н.Ф.Сергієнко, Професійна компетентність сучасного вчителя УДК 371.133 // <http://tme.uomo.edu.ua/docs/5/11sercmt.pdf>
- 4.Професійна компетентність учителя, Бібліотека Уманського педагогічного університету// <http://library.udpu.org.ua/chytachevi/bibliohrafichni-ohliady/21-profesiina-kompetentnist-uchytelia>
- 5.Петрікова Н.І. Професійна компетентність учителя - важлива складова якісної освітиhttp://osvita.ua/school/lessons_summary/administration/34011/
- 6.Бойчук Н.І. Професійна компетентність вчителя як запорука успішності суспільства. // <http://intkonf.org/boychuk-ni-profesiyna-kompetentnist-vchitelya-yak-zaporuka-uspishnosti-suspilstva/>